

2019-10-25

Skatterättsnämnden
Box 24144
104 51 Stockholm

Yttrande i fråga om upplupet anskaffningsvärde utgör ett anskaffningsvärde, nettoförsäljningsvärde eller återanskaffningsvärde enligt årsredovisningslagen

YTTRANDE

Upplupet anskaffningsvärde utgör enligt Bokföringsnämndens bedömning ett anskaffningsvärde enligt 4 kap. 9 § andra stycket årsredovisningslagen (1995:1554), ÅRL. Det utgör inte ett nettoförsäljningsvärde eller återanskaffningsvärde enligt 4 kap. 9 § tredje och fjärde styckena ÅRL.

MOTIVERING

Frågan

Skatterättsnämnden har hemställt att Bokföringsnämnden i ett yttrande redovisar sin syn i frågan om ett upplupet anskaffningsvärde utgör ett sådant anskaffningsvärde, nettoförsäljningsvärde eller återanskaffningsvärde som avses i 4 kap. 9 § andra–fjärde styckena ÅRL.

Bokföringsnämnden begränsar yttrandet till den fråga som uttryckligen ställs av Skatterättsnämnden. Ingen bedömning har således gjorts av om bolagets redovisning är i enlighet med god redovisningssed.

Förutsättningarna

Bakgrunden till Skatterättsnämndens begäran är en ansökan om förhandsbesked från det allmänna ombudet hos Skatteverket. Ansökan gäller ett bolag som förvärvar portföljer av förfallna konsumentfordringar. Bolaget tillämnar BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3) och redovisar fordringarna som finansiella anläggningstillgångar till upplupet anskaffningsvärde.

Parterna är överens om att fordringarna skatterättsligt är lager som ska värderas enligt 17 kap. 3 § inkomstskattelagen (1999:1229), IL. Enligt Skatteverket understiger det bokförda värdet, upplupet anskaffningsvärde, det lägsta tillåtna skattemässiga värdet. Enligt 17 kap. 3 § IL får inte lagertillgångar tas upp till lägre värde än det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet

Lagregler och kompletterande normgivning

ÅRL

ÅRL delar in tillgångar i anläggningstillgångar och omsättningstillgångar. Anläggningstillgångar är enligt 4 kap. 1 § ÅRL tillgångar som är avsedda att stadigvarande brukas eller innehas i verksamheten. Omsättningstillgångar är övriga tillgångar.

Av 4 kap. 9 § första stycket ÅRL följer att omsättningstillgångar ska tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen, om inte annat följer av vissa särskilt angivna bestämmelser, vilka inte är relevanta i detta sammanhang. Bestämmelsen i 4 kap. 9 § första stycket ÅRL brukar benämnas lägsta värdets princip.

Av 4 kap. 9 § andra stycket ÅRL framgår att med anskaffningsvärde förstås utgifterna för tillgångens förvärv eller tillverkning. Vid bestämmandet av anskaffningsvärdet ska 4 kap. 3 § andra–fjärde styckena ÅRL om anskaffningsvärde för anläggningstillgångar tillämpas, dvs. samma regler ligger till grund för värdering av både anläggningstillgångar och omsättningstillgångar.

Av 4 kap. 9 § tredje stycket ÅRL följer att med nettoförsäljningsvärde avses försäljningsvärdet efter avdrag för beräknad försäljningskostnad. Enligt förarbetena (prop. 1995/96:10 s. 206) motsvaras försäljningsvärdet av ”det pris som rörelsen på balansdagen skulle kunna uppnå vid en normal försäljning i den löpande verksamheten”.

Enligt tredje stycket får, om det finns särskilda skäl, återanskaffningsvärdet eller något annat värde som är förenligt med god redovisningssed och rättvisande bild användas i stället för nettoförsäljningsvärdet. ”Särskilda skäl” kan enligt författningskommentaren till 4 kap. 9 § ÅRL (prop. 1995/96:10 s. 206) ha sin grund i tillgångens beskaffenhet eller i förhållanden som rör företaget eller den bransch det tillhör. Enligt författningskommentaren överensstämmer definitionen i sak med 13 § andra stycket i 1976 års bokföringslag.

Återanskaffningsvärdet för en tillgång är enligt 4 kap. 9 § fjärde stycket ÅRL det belopp som motsvarar den utgift för anskaffandet som företaget skulle ha haft, om tillgången anskaffats på balansdagen.

Begreppet upplupet anskaffningsvärde förekommer inte i ÅRL.

EU:s redovisningsdirektiv

ÅRL grundar sig väsentligen på Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU (Redovisningsdirektivet).

I punkt 9 i skälavsnittet till Redovisningsdirektivet anges att årsbokslutet bör upprättas med iakttagande av försiktighet och ge en rättvisande bild av företagets tillgångar och skulder, ekonomiska ställning och resultat. Av skäl 18 framgår att poster som redovisas i årsbokslutet bör värderas enligt principen om anskaffnings- eller tillverkningskostnad för att se till att uppgifterna i de finansiella rapporterna är tillförlitliga.

Enligt punkt 22 i skälavsnittet bygger redovisningen och värderingen av vissa poster i de finansiella rapporterna snarare på uppskattningar, bedömningar och modeller än på exakta beskrivningar. Som en följd av att affärsverksamhet innebär osäkerhet kan vissa poster inte mätas exakt utan bara uppskattas.

Det som anförs i skälen kommer i själva direktivet till uttryck i artikel 6 där det anges att redovisning och värdering ska göras med iakttagande av rimlig försiktighet och att poster som redovisas i de finansiella rapporterna ska värderas i enlighet med principen om anskaffnings- eller tillverkningskostnad.

Bestämmelser om fastställande av anskaffnings- och tillverkningskostnad finns i artikel 2.6 och 2.7 och omfattar både anläggnings- och omsättningstillgångar. Enligt artikel 2.6 avses med anskaffningspris en tillgångs inköpspris och övriga med förvärvet sammanhängande kostnader.

Enligt artikel 12.7 ska omsättningstillgångar göras till föremål för värdejusteringar i syfte att ta upp dem till det lägre marknadsvärde eller, under särskilda förhållanden, till något annat lägre värde som kan åsättas dem på balansdagen. Värdejusteringarna ska återföras om skälen för värdejusteringen har upphört.

I samband med antagandet av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 (IAS-förordningen) gjordes ändringar i det fjärde bolagsdirektivet 78/660/EEG i syfte att återspegla den internationella utvecklingen på redovisningsområdet. Enligt skäl 15 i det s.k. moderniseringsdirektivet (2003/51/EG) innebar ändringarna att alla föreliggande oförenligheter mellan det fjärde bolagsdirektivet och IAS avlägsnades. Moderniseringsdirektivet innebar ingen ändring av bestämmelserna om fastställande av anskaffnings- eller tillverkningskostnad. Det fjärde bolagsdirektivet ersattes 2013 av Redovisningsdirektivet med i sak oförändrade bestämmelser om anskaffningsvärde.

Begreppet upplupet anskaffningsvärde förekommer inte i Redovisningsdirektivet.

Bokföringsnämndens normgivning

K3

K3 är Bokföringsnämndens huvudregelverk. Regelverket bygger på IFRS for SMEs men är ett självständigt regelverk anpassat för svenska förhållanden.

I kapitel 11 i K3 behandlas redovisning av finansiella instrument värderade utifrån anskaffningsvärdet. Kapitlet omfattar enligt punkt 13.1 även lager av finansiella instrument som värderas utifrån anskaffningsvärdet.

Under rubriken Värdering vid det första redovisningstillfället anges i en kommentar att 4 kap. 3 och 9 §§ ÅRL ska tillämpas vid det första redovisningstillfället vid värdering av både anläggningstillgångar och omsättningstillgångar.

I punkt 11.16 anges att räntebärande finansiella instrument som är fordringar och som redovisas som omsättningstillgångar får vid det första redovisningstillfället värderas till upplupet anskaffningsvärde. Av punkt 11.19 följer att ett företag som vid det första redovisningstillfället har valt att värdera finansiella omsättningstillgångar till upplupet anskaffningsvärde även fortsättningsvis måste värdera dessa till upplupet anskaffningsvärde.

Upplupet anskaffningsvärde definieras i punkt 11.10 och utgör tillgångens förväntade kassaflöden diskonterade med den effektivränta som beräknades vid anskaffningstillfället. Upplupet anskaffningsvärde beräknas enligt effektivräntemetoden. Effektivräntemetoden är en metod för att fördela ränteintäkter och räntekostnader för en finansiell tillgång eller skuld under den förväntade löptiden. Enligt punkt 11.11 är effektivränta den räntesats som diskonterar de uppskattade framtida in- och utbetalningarna under det finansiella instrumentets förväntade löptid till instrumentets redovisade värde.

I en kommentar till 4 kap. 9 § första stycket ÅRL anges att omsättningstillgångar värderas enligt lägsta värdets princip, vilket innebär att hänsyn ska tas till t.ex. befarade förluster på kundfordringar.

Enligt punkt 11.15 ska ett finansiellt instrument som innehåller en finansieringskomponent och har en kredittid som överstiger ett år värderas till nuvärdet av alla framtida betalningar vid det första redovisningstillfället.

I kapitel 23 Intäkter finns bestämmelser för redovisning av ränta. Enligt punkt 23.28 ska ränta redovisas som intäkt enligt effektivräntemetoden.

Uttalanden och tidigare normgivning

Bokföringsnämnden har i ett brevsvår till Finansinspektionen i juni 2018 uttalat sig om tillämpningen av värderingsmetoden upplupet anskaffningsvärde med avseende på uppskrivningsreglerna i ÅRL. Uttalandet är avgränsat till att avse redovisningen av köpta eller utgivna kreditförsämrade fordringar. Enligt uttalandet är en värdering till upplupet anskaffningsvärde en tillämpning av anskaffningsvärdeprincipen enligt ÅRL. Värdeökningar som beror på uppjusteringar av framtida kassaflöden på grund av gäldenärens förändrade betalningsförmåga ska därför hanteras i enlighet med reglerna om uppskrivning.

Bokföringsnämnden har i ett numera upphävt uttalande (BFN U 92:3) bedömt att det är förenligt med god redovisningssed att successivt öka det redovisade värdet på en s.k. nollkupongskupongsobligation med upplupen ränta oavsett om obligationen är omsättningstillgång eller anläggningstillgång. Vid värdering enligt lägsta värdets princip för en obligation som klassificeras som omsättningstillgång ska anskaffningsvärdet vara inklusive upplupen ränta. Uttalandet avsåg lagstiftning som idag är upphävd men det saknas skäl att med nu gällande lagstiftning göra en annan bedömning.

IFRS 9

Genom IAS-förordningen ska företag vars värdepapper är noterade på en reglerad marknad inom EU upprätta koncernredovisning enligt de internationella redovisningsstandarder som har antagits med stöd av förordningen.

Med stöd av den delegerade beslutanderätt som följer av IAS-förordningen har kommissionen antagit förordning (EU) 2016/2067 av den 22 november 2016. Förordningen innebär att IFRS 9 har antagits för tillämpning inom EU. Beslutet gäller för räkenskapsår som påbörjas den 1 januari 2018 eller därefter. IFRS 9 ersätter den tidigare standarden avseende finansiella instrument, IAS 39. Värderingsmetoden upplupet anskaffningsvärde förekommer i båda standarderna.

Upplupet anskaffningsvärde beräknas enligt effektivräntemetoden. Effektivräntan bestäms vid första redovisningstillfället (IFRS 9 p. 5.4.1). Företaget beaktar förväntade kreditförluster genom att hänsyn tas till dessa när kassaflödena bedöms och ligger därefter till grund för att beräkna effektivräntan (IFRS 9 p. 5.4.1 respektive 5.5.13 samt definitionen av kreditjusterad effektivränta). Förväntade kreditförluster redovisas i en förlustreserv.

En skillnad i förhållande till IAS 39 är principerna för reservering och nedskrivning av kreditförluster. IFRS 9 tar till skillnad från IAS 39 sin utgångspunkt i att förväntade kreditförluster redovisas i stället för inträffade. Kreditförluster kommer därmed att redovisas tidigare än enligt IAS 39.

RFR 2

Icke-finansiella företag som tillämpar IFRS i koncernredovisningen ska tillämpa ÅRL med kompletterande normgivning från Bokföringsnämnden och Rådet för finansiell rapportering vid upprättandet av årsredovisningen.

Rådet för finansiell rapportering har gett ut RFR 2 Redovisning för juridiska personer. Rekommendationen riktar sig till svenska juridiska personer vars värdepapper är noterade på en reglerad marknad inom EES-området.

I RFR 2 anges att huvudregeln är att samma redovisningsstandarder som tillämpas i koncernredovisningen – IFRS – ska tillämpas i juridisk person. Undantag från denna huvudregel görs om en tillämpning av IFRS strider mot svensk lag. Enligt RFR 2 behöver ett företag inte tillämpa IFRS 9 i juridisk person. Väljer ett företag att tillämpa IFRS 9 finns kompletterande bestämmelser i punkt 1 i RFR 2 avseende finansiella garantiavtal och skulder värderade till verkligt värde. I övrigt finns inga undantag från bestämmelserna i IFRS 9.

Bedömning

Den fråga som är aktuell är hur begreppet upplupet anskaffningsvärde förhåller sig till ÅRL:s begrepp anskaffningsvärde, nettoförsäljningsvärde och återanskaffningsvärde. Hur anskaffningsvärde ska bestämmas anges i 4 kap. 3 § ÅRL. Begreppet anskaffningsvärde har i den paragrafen betydelse för hur värderingen av en anläggningstillgång ska göras. Enligt

4 kap. 9 § första stycket ÅRL ska en omsättningstillgång tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet.

Anskaffningsvärde

Huvudregeln enligt Redovisningsdirektivet är att poster som redovisas i de finansiella rapporterna ska värderas enligt principen om anskaffnings- eller tillverkningskostnad. Med anskaffningsvärde avses enligt 4 kap. 9 § andra stycket ÅRL utgifterna för tillgångens förvärv eller tillverkning. Vid bestämmandet av anskaffningsvärdet ska 4 kap. 3 § andra–fjärde styckena ÅRL om värdering av anläggningstillgångar tillämpas.

Upplupet anskaffningsvärde förekommer inte i ÅRL men är en metod för att bestämma tillgångens värde enligt anskaffningsvärdeprincipen när 4 kap. 3 § tillämpas. Metoden tillämpas på finansiella tillgångar och förekommer såväl i K3, IFRS 9 som i den äldre standarden IAS 39.

Upplupet anskaffningsvärde utgår från effektivräntemetoden. Effektivräntemetoden används för att fördela ränteintäkter och administrativa kostnader under den finansiella tillgångens löptid och ger en jämn procentuell förräntning av tillgången, den s.k. effektivräntan. Den effektivränta som fastställs vid anskaffningstidpunkten gör att nuvärdet av framtida in- och utbetalningar under tillgångens livslängd blir exakt tillgångens ursprungliga redovisade värde.

Vid efterföljande värderingar påverkas anskaffningsvärdet av ränteeffekten och av de kassaflöden tillgången har genererat och förväntas generera. Det innebär att anskaffningsvärdet kan komma att justeras uppåt eller nedåt.

Enligt Bokföringsnämndens bedömning är upplupet anskaffningsvärde en metod för att bestämma anskaffningsvärdet för finansiella tillgångar och är i så måtto ett anskaffningsvärde enligt 4 kap. 9 § andra stycket ÅRL.

Nettoförsäljningsvärde och återanskaffningsvärde

Nettoförsäljningsvärdet är enligt 4 kap. 9 § tredje stycket ÅRL försäljningspriset med avdrag för beräknade försäljningskostnader. Enligt förarbetena motsvaras försäljningspriset av det pris som företaget på balansdagen skulle kunna få vid en normal försäljning i den löpande verksamheten.

Om det finns särskilda skäl får enligt 4 kap 9 § tredje stycket ÅRL återanskaffningsvärdet användas i stället för nettoförsäljningsvärdet. Återanskaffningsvärdet motsvarar den utgift som företaget skulle ha haft om tillgången i stället hade anskaffats på balansdagen.

Enligt Bokföringsnämndens bedömning kan ett upplupet anskaffningsvärde inte utgöra ett nettoförsäljningsvärde eller ett återanskaffningsvärde enligt 4 kap. 9 § tredje och fjärde styckena ÅRL. Vid bestämningen av nettoförsäljningsvärde och återanskaffningsvärde ska hänsyn tas till förhållanden på balansdagen. Ett upplupet anskaffningsvärde grundar sig i stället på de förhållanden som förelåg vid anskaffningstillfället.

Sammanfattande bedömning

Upplupet anskaffningsvärde är enligt Bokföringsnämndens bedömning ett anskaffningsvärde enligt 4 kap. 9 § andra stycket ÅRL. Det utgör inte ett nettoförsäljningsvärde eller återanskaffningsvärde enligt 4 kap. 9 § tredje och fjärde styckena ÅRL.

Detta yttrande har beslutats av Bokföringsnämnden i plenum.

Sten Andersson
ordförande

Ulla Stenfors
föredragande